

Ks. prof. dr hab. Henryk Skorowski
Kierownik Katedry Socjologii Grup Etnicznych i Regionalizmu
UKSW w Warszawie

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Katarzyny Ciuła-Urbanek pt. „Determinanty generowania rzeczywistości wirtualnej. Studium socjologiczne na przykładzie młodzieży akademickiej w Województwie Podkarpackim ”,
napisanej pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Sławomira Zręby w Instytucie Socjologii UKSW
Warszawa 2014.

1. Przedmiot i tytuł rozprawy

Zasadniczym zagadnieniem rozprawy jest próba ukazania determinantów, które generują rzeczywistość wirtualną w świecie młodzieży akademickiej. We wstępie Autorka tak definiuje cel swojej dysertacji:” Badanie przeprowadzone na potrzeby niniejszej pracy miało spełnić istotny cel, jakim jest poznanie fenomenu funkcjonowania Internetu, a mianowicie poznanie determinantów generowania rzeczywistości wirtualnej. Dotychczas w literaturze przedmiotu nie przedstawiono badania odnośnie do determinantów generowania rzeczywistości wirtualnej przez młodzież akademicką w województwie podkarpackim . Uzupełnienie tych danych pozwoli przedstawić obraz funkcjonowania współczesnego pokolenia młodzieży akademickiej, które socjalizowało się już w nowym ustroju polityczno – ekonomicznym /s.8/. W tak sformułowany we wstępie celu zawarła Autorka, jak sama stwierdza, główny przedmiot

badawczy, który obejmuje 4 zasadnicze obszary poznawcze, które są etapami realizacji badania: „W pierwszym etapie zostanie zbadane wykorzystanie Internetu w czasie wolnym, następnie w drugim etapie wykorzystanie Internetu w kontaktach towarzyskich. Trzeci etap badania obejmuje wykorzystanie Internetu w komunikowaniu społecznym. W czwartym etapie zostaną przedstawione determinanty generowania rzeczywistości wirtualnej w kontekście teorii użytkowania i korzyści” /s. 8/. Na s. 9 formułuje Autorka także 7 hipotez badawczych. Generalnie rzecz ujmując chodzi o wykazanie wszystkich determinantów generowania rzeczywistości wirtualnej w świecie młodzieży akademickiej województwa podkarpackiego.

W tym miejscu podkreślić należy, że Autorka podejmuje zagadnienie interesujące, aktualne i jakościowo ważne w sferze naukowych dociekań. Jest to także zagadnienie nowatorskie ponieważ nie ma dotychczas w literaturze całościowego ujęcia tego problemu, o czym wspomina sama Autorka we wstępie swojej dysertacji. Mamy zatem do czynienia z zagadnieniem nie tylko interesującym, aktualnym i naukowo ważnym, ale także nowatorskim. W tym sensie jest to bez wątpienia zagadnienie godne rozprawy doktorskiej. Jako recenzent nie zgłaszam żadnych zastrzeżeń do głównego problemu rozprawy ani jego sformułowania w tytule.

2. Baza źródłowa i bibliografia

W badaniach dotyczących zasadniczego problemu musiał Autorka posłużyć się odpowiednią bazą źródłową i bibliograficzną. Charakteryzuje ją we wstępie swojej dysertacji: „W opisywanym procesie badawczym została zastosowana ankieta audytoryjna. Do przeprowadzenia badania został stworzony odpowiedni kwestionariusz ankiety, składający się z 22 pytań zamkniętych oraz metryczki

respondenta...Dobór próby został opracowany metodą kwotową, a mianowicie ilość przeprowadzonych ankiet w poszczególnych szkołach wyższych była uzależniona od liczby kierunków kształcenia oferowanych przez poszczególne uczelnie. Obszar badawczy obejmował szkoły wyższe znajdujące się w województwie podkarpackim /s.9/. Bazą źródłową dla Autorki jest zatem ankieta audytoryjna. Bogata jest także zgromadzona przez Autorkę literatura dotycząca opracowania zasadniczego problemu dysertacji w jej części teoretycznej.

Jest sprawą oczywistą, że dobór literatury jest w jakimś sensie przywilejem Autora dzieła. Konieczne jest jednak uwzględnienie najważniejszych opracowań w zakresie poruszanej problematyki. Autorka wywiązała się z tego zadania dobrze. Ogólnie zatem należy podkreślić, że Autorka wykonała znaczącą i uczciwą pracę dotyczącą nie tylko odpowiedniego zestawu szeroko rozumianej bazy źródłowej i bibliograficznej, ale także gruntownej jej analizy. O dobrej analizie świadczy bowiem faktyczne jej wykorzystanie w rozprawie.

3. Metody

Metody użyte w pracy poprawne. Całą metodologię badań, w tym także: metody, techniki i narzędzia badawcze omawia Autorka w rozdziale czwartym swojej dysertacji. Metody zastosowane w dysertacji miały pozwolić Autorce rozprawy z jednej strony dokonać dogłębnej analizy określonego uprzednio materiału źródłowego, z drugiej zaś dokonać syntezy omawianego problemu i odpowiedzieć między innymi na takie pytania jak: ile średnio czasu spędza młodzież na komunikowaniu się poprzez Internet? ile czasu poświęcają na kontakty typu face to face? jakie formy komunikacji preferują?

Trzeba przyznać, że Autorka rozprawy jest wierna przyjętym metodom nie tylko w zasadniczych elementach, ale także w szczegółach.

4. Konstrukcja rozprawy

Konstrukcja rozprawy podporządkowana jest głównemu założeniu badawczemu jakim jest ukazanie determinantów generowania rzeczywistości wirtualnej. Praca składa się z dwóch części. W pierwszej z nich dotyczącej współczesnego wymiaru komunikacji społecznej Autorka, w poszczególnych rozdziałach porusza następujące problemy: komunikacja społeczna /r.I, s. 11-57/; media /r.II, s. 58-114/; koegzystencja starej i nowej oferty medialnej /r.III, s. 115-175/. W drugiej części dotyczącej interakcji społecznych młodzieży akademickiej województwa podkarpackiego Autorka omawia: metodologię badań społecznych /r.IV, s. 176-199/; wykorzystanie Internetu w interakcjach społecznych młodzieży akademickiej /r.V, s. 200-228/; determinanty generowania rzeczywistości wirtualnej w kontekście teorii użytkowania i korzyści /r.VI, s. 229-267/.

Dociekania Autorki rozpoczyna konstruktywny wstęp, w którym zawarte są wszystkie konieczne elementy. Pracę zamyka zakończenie zawierające przypomnienie głównych tez rozprawy i wniosków wynikających z przeprowadzonych analiz.

W tym miejscu należy postawić zasadnicze pytanie, czy konstrukcja rozprawy jest logiczna i czy poszczególne części i zawarte w nich rozdziały oraz paragrafy wyczerpują problem analizowany z rozprawie?

Odpowiedź winna być pozytywna. W obecnej konstrukcji jest wyraźnie zarysowana logika. Można zatem jednoznacznie stwierdzić, że praca w swej strukturze jest jasna i logiczna. Poszczególne części i zawarte w nich rozdziały oraz paragrafy: mieszczą się w sformułowanym temacie, wyczerpują problem postawiony w temacie i są logicznie ułożone.

5. Analiza treści

W niniejszej opinii trudno silić się na ukazanie pełnej treści rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Ciuła-Urbanek, a tym bardziej ustosunkować się do poszczególnych tez. Musi wystarczyć ogólne zapewnienie o istotnej wartości poznawczej i naukowej przedstawionych w niej analiz, syntez i końcowych wniosków. Aprobując całość przemyśleń Autora należy zwrócić uwagę na kilka kwestii:

- Treść wstępu do rozprawy zawiera omówienie najważniejszych elementów. Należy zatem podkreślić, że wstęp jest merytorycznie i metodologicznie bardzo dobry.

- Nie zgłaszam zastrzeżeń do treści poszczególnych rozdziałów. Podkreślić należy merytorycznie dobre analizy i w pełni zasadne wnioski.

- Podkreślić należy bardzo dobre merytorycznie wprowadzenia do poszczególnych rozdziałów. Szkoda, że Autorka nie zrobiła podsumowań poszczególnych rozdziałów.

- Zwrócić należy uwagę na bardzo dobre zakończenie, które jest nie tylko zwykłym podsumowaniem ale zebraniem zasadniczych tez rozprawy i wskazaniem możliwości dalszych badań w tej materii.

W tym miejscu w kontekście analizy treści rozprawy chciałbym Autorce postawić kilka pytań:

- w r. 3 części I omawia Autorka problem koegzystencji starej i nowej oferty medialnej. Co oznacza koegzystencja w sferze oferty medialnej i co jest jej istotą??

- w r. 5 części II pisze Autorka o wykorzystaniu Internetu w interakcjach społecznych młodzieży akademickiej. Jakie znaczenie w tej materii ma wykorzystanie Internetu w komunikacji towarzyskiej? Czy jest to znaczenie najważniejsze?

- w r. 6 części II interpretuje Autorka wyniki badań i weryfikuje hipotezy.
Jaki jest najważniejszy wniosek z tej interpretacji?

W podsumowaniu podkreślić należy, że recenzowana rozprawa stanowi interesujący krok w kierunku problematyki naukowo ważnej. Rozprawa jest dobra. Metody w niej użyte poprawne. Wywód logiczny. Język naukowo poprawny. Dlatego wyrażam przekonanie, że rozprawa mgr Katarzyny Ciuła-Urbaneck spełnia wymagania stawiane rozprawie doktorskiej i może być podstawą do dalszych etapów przewodu celem nadania jej Autorce stopnia naukowego doktora.

Ks. prof. dr hab. H. Skorowski

Warszawa 1 IV 2014